DEZVOLTAREA ABILITĂȚILOR DE LECTURĂ CU AJUTORUL TEXTULUI LITERAR LA ELEVII CLASELOR PRIMARE

CZU: 373.3.042:028.6 https://doi.org/10.59295/msdl2025.21

Nicoleta, DOBRIN,

Doctorandă, UPS „Ion Creangă", Chișinău, Republica Moldova

Abstract

Within the educational process, reading represents one of the fundamental competencies of primary education.

The literary text is an indispensable educational resource in developing reading skills among primary school students. It provides numerous opportunities for intellectual, emotional, and creative development, contributing to the formation of an active and reflective reader profile. Through modern, student-centered teaching methods, reading becomes an enjoyable, accessible, and efficient process. The teacher plays a decisive role in creating a supportive context, selecting appropriate texts, and stimulating motivation for reading. Successful literary education at the primary level is key to shaping adults capable of critical thinking and profound communication.

Reading is a complex skill with cognitive, emotional, and cultural dimensions. In primary school, the development of reading skills is a priority, as it forms the foundation for learning across all disciplines. The literary text plays a crucial role in this process, offering not only models of correct language use but also opportunities for reflection, empathy, imagination, and inner dialogue.

This paper aims to highlight how literary texts contribute to the development of reading competencies in primary school students and to propose relevant teaching strategies for an effective instructional approach.

Teachers select literary texts appropriate for the students' age level, ensuring thematic and stylistic variety that allows meaningful connections with children's real-life experiences.

We aim to analyze the role of literary texts in shaping students' abilities to understand, interpret, and appreciate written texts at the primary level. The importance of interactive reading strategies, appropriate text selection, and the active involvement of students in the reading process is emphasized. The paper presents teaching methods and techniques that make reading an engaging and formative experience, focusing on expressive reading, predictive reading, reading journals, and dramatization.

Rezumat

În cadrul procesului educațional, lectura reprezintă una dintre competențele fundamentale ale învățământului primar.

Textul literar este o resursă educațională de neînlocuit în dezvoltarea abilităților de lectură la elevii claselor primare. Acesta oferă multiple posibilități de formare intelectuală, emoțională

și creativă, contribuind la conturarea profilului unui cititor activ și reflexiv. Prin metode didactice moderne, centrate pe elev, lectura devine un proces plăcut, accesibil și eficient. Profesorul are un rol decisiv în crearea contextului favorabil, în alegerea textelor și în stimularea motivației pentru lectură. O educație literară reușită în clasele primare este cheia formării unor adulți capabili să gândească critic și să comunice profund.

Cititul este o abilitate complexă, cu valențe cognitive, emoționale și culturale. În școala primară, dezvoltarea abilităților de lectură reprezintă o prioritate, deoarece constituie fundamentul învățării în toate domeniile. Textul literar joacă un rol esențial în acest proces, deoarece oferă nu doar modele de limbaj corect, ci și ocazii pentru reflecție, empatie, imaginație și dialog interior. În acest articol, ne propunem să evidențiem modul în care textul literar contribuie la dezvoltarea competențelor de lectură ale elevilor din ciclul primar, precum și să propunem strategii didactice relevante pentru o abordare eficientă.

Cadrele didactice selectează texte literare relevante pentru nivelul de vârstă, dar textele să fie variate din punct de vedere tematic și stilistic să permită conexiuni cu viața reală a copiilor

Ne propunem să analizăm rolul textului literar în formarea capacității de a înțelege, interpreta și aprecia un text scris la nivelul claselor primare. Se subliniază importanța strategiilor interactive de lectură, a selecției adecvate a textelor și a implicării active a elevului în actul lecturii. Sunt prezentate metode și tehnici didactice prin care lectura devine un proces atractiv și formativ, punându-se accent pe lectura expresivă, lectura predictivă, jurnalul de lectură și dramatizarea.

Cuvinte-cheie: *lectură, text literar, învățământ primar, abilități de înțelegere, strategii didactice, motivație*

Într-o societate aflată în continuă transformare, în care informația circulă cu rapiditate, abilitățile de lectură dobândesc o importanță fundamentală în formarea unei gândiri critice și autonome. Clasele primare reprezintă etapa esențială pentru cultivarea gustului pentru lectură și dezvoltarea competențelor lingvistice. Textul literar, prin natura sa estetică și educativă, oferă un suport ideal pentru învățarea activă, învățarea prin descoperire și formarea unei relații afective cu lectura.

În perioada învățământului primar, comunicarea devine o competență fundamentală pentru dezvoltarea cognitivă și socială. Literatura pentru copii contribuie la cultivarea limbajului și gândirii critice, fiind un instrument pedagogic eficient pentru educatori.

1. Importanța lecturii în dezvoltarea copilului

Lectura contribuie la dezvoltarea intelectuală, emoțională și socială a copilului. Prin lectură, elevii își îmbogățesc, valorile morale și culturale, dezvoltând gustul estetic al elevului. Prin analiza textelor narative sau lirice, elevii își dezvoltă empatia, înțeleg mai bine lumea înconjurătoare și își exprimă emoțiile. Povestirile cu personaje pozitive sau cu conflicte morale îi determină pe copii să reflecteze asupra propriilor acțiuni.

2.Particularitățile lecturii în învățământul primar

Elevii claselor primare se află într-un stadiu formativ în ceea ce privește cititul. În această etapă, lectura presupune:

- recunoașterea literelor și cuvintelor;
- decodarea fluentă;
- înțelegerea literală a mesajului;
- inferențierea sensurilor implicite;
- formarea unei atitudini pozitive față de lectură.

Dezvoltarea acestor abilități este posibilă doar printr-o expunere constantă și diversificată la texte literare și nonliterare, într-un cadru motivant și accesibil.

3. Strategii didactice pentru dezvoltarea lecturii

Profesorul joacă un rol esențial în stimularea interesului pentru lectură. Unele strategii eficiente sunt:

Lectura expresivă și modelul profesorului

Citirea expresivă a textului de către cadrul didactic are un rol dublu: atrage atenția elevului și oferă un model de intonație, ritm și emoție. Elevii pot fi implicați în exerciții de citire pe roluri sau în dramatizări scurte.

Lectura predictivă

Această strategie presupune formularea de ipoteze pe baza titlului, a imaginilor sau a primelor paragrafe. Elevii devin astfel activi în procesul de anticipare și interpretare a conținutului.

Jurnalul de lectură

Jurnalul este un instrument prin care elevii își exprimă gândurile și sentimentele legate de text. Această practică stimulează reflecția personală și exprimarea în scris.

Tehnica „Cine? Ce? Unde? De ce?”

Această tehnică sprijină înțelegerea globală a textului și dezvoltarea abilităților de analiză și sinteză. Întrebările ghidate ajută elevii să extragă informații relevante și să structureze ideile.

Lectura în perechi sau în grupuri

Lucrul colaborativ încurajează comunicarea și susținerea reciprocă, transformând lectura întrun proces social și participativ.

4. Obstacole în dezvoltarea abilităților de lectură

Există mai mulți factori care pot îngreuna procesul de învățare a lecturii:

- Lipsa motivației: elevii nu asociază lectura cu o activitate plăcută.
- Accesul limitat la cărți potrivite vârstei.
- Dificultăți de concentrare sau de înțelegere a mesajului literar.

- Suportul insuficient din partea familiei sau lipsa unei rutine de lectură acasă.

5. Rolul familiei și al comunității

Familia are un rol decisiv în formarea obiceiului de a citi. Copiii care cresc într-un mediu în care lectura este valorizată au șanse mai mari să își dezvolte abilități solide de lectură. Implicarea părinților prin cititul împreună sau prin discutarea cărților citite poate stimula considerabil interesul pentru textul literar. De asemenea, bibliotecile școlare și publice, cluburile de lectură sau activitățile extracurriculare pot sprijini dezvoltarea acestor abilități.

6.Rolul textului literar în procesul educațional

Textul literar oferă contexte bogate și variate pentru dezvoltarea limbajului. Prin lectura expresivă, dramatizare, discuții pe marginea textelor, elevii dobândesc deprinderi de comunicare orală și scrisă. Povestirea și parafrazarea stimulează gândirea logică și exprimarea coerentă.

7. Dezvoltarea vocabularului și exprimării

Literatura pune la dispoziția copiilor un vocabular divers, figuri de stil și construcții gramaticale corecte. Expunerea repetată la aceste structuri le îmbunătățește capacitatea de a se exprima corect și creativ.

8.Stimularea gândirii critice și a empatiei

Prin personaje și situații narative, elevii învață să analizeze, să compare și să tragă concluzii.

Totodată, identificarea cu personajele le dezvoltă empatia și înțelegerea diversității emoționale.

9. Activități didactice bazate pe texte literare

Activități precum jocul de rol, scrierea de finaluri alternative, redactarea de scrisori din perspectiva personajelor sau dialoguri creative contribuie la dezvoltarea competențelor de comunicare într-un mod atractiv și eficient.

Strategii moderne de dezvoltare a competenței de lectură

Într-o societate digitalizată și în continuă schimbare, competența de lectură rămâne esențială pentru dezvoltarea cognitivă și profesională a individului. Strategiile moderne de predare pun accent pe metode interactive, personalizate și integrate cu tehnologia, în vederea stimulării înțelegerii textului, a gândirii critice și a motivației pentru lectură.

1. Lectura interactivă și colaborativă

Lectura nu mai este o activitate solitară. Prin metode ca **lectura în perechi, grupurile de discuție** sau **lectura dirijată**, elevii sunt încurajați să-și exprime opiniile, să pună întrebări și să dezvolte empatia față de personaje sau contexte.

2. Utilizarea tehnologiei educaționale

Aplicațiile digitale (Kahoot, Mentimeter, Padlet), platformele de e-learning și audiobookurile facilitează accesul la conținut variat și adaptat nivelului fiecărui elev. De asemenea, lectura pe ecran poate include funcții interactive precum dicționare integrate sau adnotări.

3. Strategii metacognitive

Predarea strategiilor de autoreglare, cum ar fi **previzionarea**, **clarificarea**, **sumarizarea** și **interogarea textului**, ajută elevii să devină cititori activi, conștienți de propriul proces de înțelegere.

4. Gamificarea lecturii

Transformarea lecturii într-o experiență ludică prin badge-uri, punctaje, provocări sau competiții între clase crește motivația elevilor și le dezvoltă autonomia în învățare.

5. Integrarea lecturii în proiecte interdisciplinare

Textele literare și nonliterare pot fi incluse în proiecte STEM, civice sau artistice, ceea ce oferă elevilor o viziune holistică și practică asupra lecturii.

Textul literar este un instrument esențial în dezvoltarea lecturii în clasele primare. Prin metode didactice variate, prin sprijinul familiei și prin selecția atentă a textelor, cadrele didactice pot contribui decisiv la formarea unor cititori activi și reflexivi. O bază solidă în lectură va influența pozitiv întregul parcurs educațional al copilului.

CONCLUZII

Cititul este o abilitate esențială în formarea intelectuală și emoțională a copiilor. În învățământul primar, dezvoltarea competențelor de lectură constituie o prioritate pedagogică, deoarece acestea stau la baza învățării în toate celelalte discipline. Textul literar, prin natura sa expresivă, simbolică și estetică, este un instrument deosebit de valoros în procesul de formare a cititorului. Acesta nu doar sprijină învățarea cititului corect și fluent, ci și contribuie la dezvoltarea imaginației, a empatiei și a gândirii critice.

În acest articol se evidențiază rolul textului literar în dezvoltarea abilităților de lectură la elevii din clasele primare și de a prezenta câteva metode și tehnici didactice care pot eficientiza acest proces. Accentul va cădea pe importanța selecției textelor, pe implicarea elevilor în activități interactive și pe rolul profesorului ca facilitator al înțelegerii literare.

În concluzie, dezvoltarea abilităților de lectură la elevii claselor primare este un proces esențial pentru succesul educațional și pentru formarea unei personalități echilibrate. Textul literar, prin bogăția sa lingvistică și expresivă, este un instrument valoros în acest demers. Prin metode didactice moderne, interactive și adaptate vârstei copiilor, lectura devine nu doar o competență funcțională, ci și o sursă de bucurie, cunoaștere și formare.

Aşadar, profesorul are un rol crucial în ghidarea elevului spre textul literar, în stimularea interesului pentru lectură și în cultivarea unei relații personale și durabile cu literatura. O abordare creativă, empatică și profesionistă va transforma ora de lectură într-un moment așteptat și îndrăgit de copii, punând bazele unei vieți intelectuale active și conștiente.

Bibliografie:

1. Cucoș, C. (2014). *Pedagogie*. Iași: Polirom.
2. Cerghit, I. (2008). *Metode de învățământ*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
3. Manolescu, M. (coord.) (2020). *Didactica limbii și literaturii române pentru învățământul primar*. București: Editura Universitară.
4. Stan, E. (2009). *Lectura – de la teorie la practică*. București: Editura Paralela 45.
5. Preda, V. (2022). *Strategii moderne de dezvoltare a competenței de lectură*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință.
6. Bulucea, C. A. (2018). *Strategii didactice moderne*. Editura Didactică și Pedagogică.
7. Ciobanu, M. (2020). *Competența de lectură: De la comprehensiune la interpretare*. Editura Polirom.
8. Duffy, G. G. (2009). *Explaining Reading: A Resource for Teaching Concepts, Skills, and Strategies*. Guilford Press.
9. Guthrie, J. T., & Wigfield, A. (2000). Engagement and motivation in reading. *Handbook of Reading Research*, Vol. III.
10. Roșca, C. (2021). *Lectura digitală în școala românească: provocări și oportunități*. Revista *Educația Azi*, nr. 2.